

Aan de gemeenteraad

Uw kenmerk:	Uw brief van:	Ons kenmerk:	Behandeld door:	Tel.nr.:	Bijlagen:
		2016-34031	Petronella Stroop	(0512) 386 325	nee

Onderwerp: Beetsterzwaag, 10 oktober 2016
beantwoording vragen Opsterlands Belang m.b.t. integratie nieuwe Nederlanders. Verzonden op: 11 oktober 2016

Geachte raad,

Op 31 mei 2016 heeft de heer Van Opzeeland van de fractie van Opsterlands Belang een aantal vragen gesteld over de integratie van nieuwe Nederlanders in onze gemeente. Met deze brief willen wij een antwoord geven op de gestelde vragen.

Vragen onderverdeeld in categorieën

Omdat de beantwoording van elke afzonderlijke vraag veel uitzoekwerk vraagt en wellicht niet de informatie oplevert die eigenlijk gevraagd wordt, is er een gesprek geweest met de heer Van Opzeeland. Daarbij is afgesproken dat wij niet elke specifieke vraag in aantallen beantwoorden, maar dat wij de tendensen die wij waarnemen, voor zover mogelijk ook toegespitst op de situatie in de gemeente Opsterland, zullen beschrijven.

De vraag achter de gestelde vragen is of er sprake is van een zodanig probleem dat er voor deze groep specifiek doelgroepenbeleid gevoerd moet gaan worden. Het college is van mening dat dit niet het geval is. Wij merken de groep statushouders in het sociaal domein echter wel aan als een kwetsbare groep die, in ieder geval in het begin, niet de zelfredzaamheid heeft die nodig is voor het zelfstandig functioneren in de Nederlandse samenleving. Wij denken wel dat er op dit aspect extra aandacht aan deze groep moet worden besteed. Plannen daartoe zijn daarvoor in ontwikkeling.

Wij hebben de beantwoording van de vragen onderverdeeld in 3 categorieën (tendensen, onze ervaringen en wat gaan we doen) en daar de vragen die daaraan gerelateerd zijn bij benoemd.

De volgende vragen zijn gesteld:

1. Hoe groot is de omvang van de groep in Opsterland geregistreerde statushouders per jaar sinds 2010?
2. Wat was de samenstelling van de groep in Opsterland, geregistreerde statushouders naar leeftijd en geslacht sinds 2010?

3. Hoeveel mensen kwamen in Opsterland wonen als gevolg van een (tijdelijke) verblijfsvergunning en hoeveel als gevolg van gezinshereniging per jaar sinds 2010?
4. Kan het college inzicht verschaffen in de arbeidsmarkt, inkomens- en armoedepositie van Opsterlandse statushouders;
 - a. Hoeveel statushouders hebben betaald werk?
 - b. Hoeveel statushouders zijn afhankelijk van een bijstandsuitkering?
 - c. Hoeveel statushouders hebben recht op langdurigheidstoeslag?
 - d. Hoeveel statushouders hebben te maken met schuldbemiddeling?
5. Hoeveel van de Opsterlandse statushouders hebben een universitaire of HBO opleiding en hoeveel van de statushouders zijn analfabeet.
6. Hoeveel Opsterlandse statushouders volgen een inburgeringscursus (3x3 uur per week)?
7. Hoeveel Opsterlandse statushouders doen vrijwilligerswerk of betaald werk?
8. Hoeveel Opsterlandse statushouders hebben het inburgeringsexamen behaald per jaar, sinds 2010?
9. Statushouders moeten flinke schulden aangaan voor de inburgeringscursus en de inrichting van het huis. Wat is de gemiddelde schuld per huishouden van statushouders aan de gemeente Opsterland?
10. Kunnen Opsterlandse statushouders een uitzondering krijgen van het inburgeringsexamen? Zo ja, hoeveel personen per jaar, per geslacht, sinds 2010 en waarom hebben zij een uitzondering gekregen?
11. Kunt u een overzicht geven van de positie van Opsterlandse statushouders op de participatieladder (aantal personen op iedere trede) vanaf 2010?
12. Opsterlands Belang verwacht dat er extra financiële middelen nodig zijn om vergunninghouders succesvol (werk en inburgering) te laten integreren. Opsterlands Belang is voorstander van specifiek beleid om deze doelgroep succesvol te laten integreren. Bent u voornemens om met een voorstel naar de raad te komen met specifiek beleid voor deze doelgroep?
13. Welke baten en lasten zijn met dit beleid gemoeid en ziet u kans daar apart budget voor in de begroting op te nemen en daar apart over te rapporteren (bijvoorbeeld in de paragrafen)? Informatie over financiën benodigd voor deze doelgroep is via de Vereniging van Friese Gemeenten (VFG) verkrijgbaar, is ons door de voorzitter van de VFG verteld.

Tendensen: wat zien wij?

Hier willen wij ingaan op de vragen 1 tot en met 8.

Toename aantal nieuwkomers

De afgelopen jaren is het aantal nieuwkomers in onze gemeente toegenomen. Hiervoor zijn twee belangrijke oorzaken aan te wijzen. In de eerste plaats hebben wij de afgelopen jaren een extra inzet gepleegd om de achterstand die wij hadden in de huisvesting van de statushouders in te lopen. Deze inzet is geslaagd. U bent eerder al geïnformeerd over de aantallen personen die in de afgelopen twee jaar in onze gemeente zijn gehuisvest. In de tweede plaats is vooral de afgelopen 1,5 jaar duidelijk sprake van een grote toename van het aantal asielzoekers door oorzaken die u allen bekend zijn. De personen van 18 jaar en ouder zijn nagenoeg allemaal in de bijstand terecht gekomen.

Op dit moment ontvangen 115 personen een uitkering op grond van de Participatiewet. Van de 115 personen is 60% man en 40% vrouw. Hierbij kan de volgende uitsplitsing gemaakt worden:

- 55% is alleenstaand;
- 32% is gehuwd;
- 13% is alleenstaande ouder.

De leeftijdsopbouw geeft het volgende beeld:

- 28% is tussen de 20-30 jaar;
- 32% is tussen de 30-40 jaar;
- 18% is tussen de 40-50 jaar;
- 13% is tussen de 50-60 jaar;
- 9% is 60 jaar of ouder.

Lage participatiegraad

Uit diverse onderzoeken blijkt dat personen met een allochtone achtergrond door de bank genomen minder participeren dan autochtone Nederlanders. Deze lagere participatiegraad wordt vooral veroorzaakt door het meestal lage inkomen. Ook het niet (voldoende) beheersen van de Nederlandse taal speelt een belangrijke rol. Het lage inkomen wordt vooral veroorzaakt door de bijstandsafhankelijkheid. Daarnaast moeten statushouders bij vestiging in de gemeente een lening voor de inrichting van de woning afsluiten die de eerste drie jaren moet worden afbetaald en daardoor het inkomen nog verder beperkt. Het gemiddelde leningsbedrag voor een nieuwkomer in onze gemeente bedraagt op dit moment € 3.858,24.

Wij herkennen de uitkomsten van deze onderzoeken ook in onze gemeente.

Grote afstand tot de arbeidsmarkt

Door een beperkte kennis van de Nederlandse taal en een gemiddeld laag opleidingsniveau of een opleiding die niet aansluit bij de Nederlandse arbeidsmarkt heeft het grootste deel van de nieuwkomers een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Analfabetisme speelt vooral bij personen uit Afrikaanse landen. Een klein percentage heeft een redelijk tot goed perspectief op de arbeidsmarkt. Het gaat hier dan vooral om nieuwkomers die uit Iran en Syrië komen. Wij hebben echter recent geen personen gezien die zelfstandig hun weg naar de arbeidsmarkt hebben gevonden.

De inburgering verloopt moeizaam

Hier gaan we bij de het onderdeel "wat weten wij" nader op in.

Onze ervaringen met de inburgering en integratie: wat weten wij?

Onderstaand vervolgen gaan in op de vragen 4 tot en met 8.

In april van dit jaar heeft minister Asscher¹ in een brief de voorlopige resultaten van de inburgering aan de Tweede Kamer kenbaar gemaakt. In deze brief schetst de minister het volgende beeld: Van de instroom in 2013 heeft 32% aan de inburgeringsplicht voldaan (heeft het diploma gehaald) en 1% heeft vrijstelling gekregen en dus aan de inburgeringsplicht voldaan. De meerderheid heeft dus nog niet voldaan aan de inburgeringsplicht. Het betreft hier voorlopige cijfers. De minister heeft in de brief aangegeven dat er aanvullend onderzoek gedaan wordt naar de oorzaken van de, zoals hij dit noemt, zorgwekkende cijfers.

¹ Brief aan Tweede Kamer met kenmerk 2016-0000106737

Inburgering verloopt moeizaam

De situatie die geschetst wordt in de brief van minister Asscher, komt overeen met het beeld wat wij hebben.

Sinds 1 januari 2013 is elke inburgeraar zelf verantwoordelijk voor zijn inburgering. Dit betekent dat hij zelf een keuze moet maken waar hij zijn inburgering wil doen, wanneer hij met de inburgering start en dat hij de kosten die dit met zich meebrengt zelf moet betalen. Dit gebeurt door middel van het afsluiten van een lening bij het DUO, net zoals elke student in Nederland dit moet doen. De handhaving van de verplichting tot inburgering is ook bij het DUO ondergebracht.

Voor de wetwijziging was de gemeente verantwoordelijk voor de handhaving van de inburgeringsplicht. Ook de ontheffing moest bij ons worden aangevraagd. Een ontheffing was mogelijk als er sprake was van een zodanige medische situatie, dat niet gevraagd kan worden aan de verplichtingen te voldoen. Daarnaast konden wij op basis van sociale omstandigheden een vrijstelling verlenen. Wij zijn hier altijd terughoudend mee omgegaan. Het niet hebben van het inburgeringsdiploma heeft namelijk gevolgen voor het uiteindelijk verkrijgen van de Nederlandse nationaliteit.

In de gesprekken met nieuwkomers die de inburgering hebben doorlopen hebben wij met enige regelmaat meegemaakt dat na een volledig traject van vijf jaar alfabetisering en inburgering het nog steeds erg moeilijk is een gesprek in het Nederlands te voeren.

Inzet bij vrijwilligerswerk

Een zeer beperkt deel van de doelgroep verricht vrijwilligerswerk. Dit heeft een aantal oorzaken. In de eerste plaats is onze aanpak er toe nu toe niet op gericht hier actief in te bemiddelen. Dit is een direct gevolg van het beleid om eerst de inburgering op te pakken en daarna de activering en re-integratie.

In de tweede plaats blijkt het niet voldoende beheersen van de Nederlandse taal een grote belemmering in het doen van vrijwilligerswerk. Daarnaast vraagt het ook veel van de "inlenende" organisaties en wordt er niet altijd voldaan aan wederzijdse verwachtingen.

Wel zijn er successen bij het inzetten van nieuwkomers in de maatschappelijke begeleiding. Zij kunnen daarbij de rol van ervaringsdeskundige innemen en ook de taal is geen barrière. In onze nieuwe aanpak zullen we dit aspect een prominente plaats geven. We zien dat dit een grote invloed heeft op het zelfvertrouwen en de eigenwaarde van de nieuwkomer.

Wij willen opmerken dat de situatie zoals deze geschetst is in deze brief niet uniek is voor onze gemeente. Veel gemeenten ondervinden dezelfde problematiek en maken op dit moment vergelijkbare afwegingen. Ambtelijk wordt daarom afstemming gezocht om te leren van elkaars ervaringen en worden de mogelijkheden om in gezamenlijkheid beleid te ontwikkelen verkend en benut.

Inzet op de arbeidsmarkt

Het is dringen op de Nederlandse arbeidsmarkt. Diverse moeilijk(er) bemiddelbare doelgroepen willen graag aan het werk. Geschikt werk (meestal laaggeschoold) is, zeker in onze regio, echter maar mondjesmaat beschikbaar. Door het Rijk wordt aan diverse groepen voorrang gegeven bij de arbeidsbemiddeling: personen die eerder op de WSW-wachttijlstand stonden, personen met een WA-jonguitkering, personen die in het doelgroepenregister staan. De doelgroep nieuwkomers is daar aan

toegevoegd. Daarbij geldt dat door de taalachterstand de afstand tot de arbeidsmarkt voor het grootste deel van deze groep in vergelijking met de andere groepen relatief groot is.

In recent onderzoek komt wederom naar voren dat er in Fryslan sprake is van een "ruime arbeidsmarkt". Dit betekent dat er veel werkzoekenden zijn in relatie tot het aantal vacatures. Dit maakt dat vergelijkingen met de aanpak in andere regio's waar meer werkgelegenheid is (bijvoorbeeld de randstad) in effectiviteit van aanpak niet één op één opgaan.

Wij zijn van mening dat de arbeidsbemiddeling van de doelgroep nieuwkomers meer vraagt dan een gemeentelijke aanpak en dat dit vraagstuk provinciaal opgepakt moet worden. In de bestaande overlegstructuren is daar al aandacht voor. Zowel bestuurlijk als ambtelijk zullen we dit in de diverse overleggen blijvend aan de orde stellen.

Een groot gedeelte van de doelgroep nieuwkomers zal meer stappen moeten zetten om te komen waar ze willen komen. Wij vinden het gerechtvaardigd deze extra stappen te faciliteren. Veel bestaande re-integratie-instrumenten zijn voor de nieuwkomers (nog) niet geschikt, waardoor we nieuwe instrumenten moeten inzetten c.q. ontwikkelen.

Gelet op de druk op de re-integratiebudgetten (mede door de diverse nieuwe doelgroepen), denkt het college dat daarvoor wellicht extra middelen en inzet nodig zijn. Een voorstel daartoe is in ontwikkeling. Dit benaderen vanuit het brede sociale domein. Het gaat immers niet alleen om de bemiddeling naar werk, maar om de bredere participatie en integratie. Daarbij onderzoeken we of er andere middelen kunnen aanboren, bijvoorbeeld ESF-subsidies.

Wat gaan we doen?

Onderstaand gaan we in op de vragen 12 en 13.

Zoals aangegeven zien wij al enige tijd ontwikkelingen die het noodzakelijk maken om de aanpak van de activering en integratie van nieuwkomers te herijken. Door twee wetwijzigingen en een onlangs afgesloten bestuursakkoord krijgen wij als gemeente (weer) een prominentere rol in de integratie van de nieuwkomer. Dit biedt ons kansen om een activerende en integrale aanpak tot stand te brengen.

Zo gaan wij de Wet Taaleis en de wettelijke verplichting tot het ondertekenen van een participatieverklaring gebruiken voor activering en het leren spreken van de Nederlandse taal. Wij ontwikkelen een aanpak waarbij de nieuwkomer zelf bepaalt hoe en op welke manier stappen te zetten. De aanpak voorziet in een regelmatig contact met de individuele nieuwkomers, waardoor wij een beter beeld krijgen van hun mogelijkheden en van zaken die nadere aandacht vragen. Gelet op de situatie op de arbeidsmarkt, ligt de focus in eerste instantie niet primair op het realiseren van uitstroom uit de uitkering, maar op de participatie in het eigen dorp. Wij denken dat de dorpen in onze gemeente daarbij een belangrijke rol spelen. De kleinschaligheid biedt kansen om bij te dragen aan een succesvolle integratie. Vanzelfsprekend zoeken wij ook de verbinding met de Wmo en de aanpak van laaggeletterdheid.

Samenvattend kenmerkt de aanpak die wij ontwikkelen zich door de volgende uitgangspunten:

- Maatwerk; de individuele situatie is bepalend voor de inzet;
- Nieuwkomer speelt zelf een grote rol in wat hij wil bereiken en hoe hij daar denkt te komen.
- Bevorderen van de zelfredzaamheid;
- Activering vanaf het begin;
- Dualiteit van trajecten: taalonderwijs speelt altijd een rol. Het voldoende beheersen van de taal is echt een randvoorwaarde en heeft een hoge prioriteit.

- Positieve integratieboodschap: niet vanuit het moeten maar vanuit het willen.
- Het in te zetten traject kent een duidelijk einddoel en is gericht op het beëindigen van de periode van extra begeleiding. Maatwerk hierin is mogelijk, maar er komt een moment dat een nieuwkomer van dezelfde (steun)structuren gebruik moet maken als andere inwoners van onze gemeente.

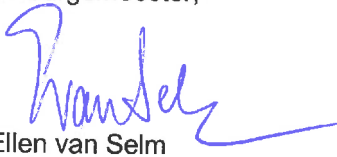
Wij vertrouwen erop dat wij u op deze manier voldoende hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,
de gemeentesecretaris,

Koen van Veen

de burgemeester,

Ellen van Selm